Meddelandeblad

Nr 1/2025

Nya föreskrifter och allmänna råd om skyddat boende

Socialstyrelsen beslutade den 18 februari 2025 om nya föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2025:3) om skyddat boende. Författningen träder i kraft den 1 juni 2025 och innehåller krav på kvalitet och säkerhet i skyddade boenden. Författningen riktar sig till alla som driver skyddat boende som kommuner, ideella föreningar och privata bolag.

Syftet med författningen är att bidra till att insatsen skyddat boende håller en god kvalitet och erbjuder en trygg och säker vistelse. Författningen syftar också till att minska de skillnader i kvaliteten mellan olika skyddade boenden som finns idag samt vara ett stöd för IVO vid deras tillsyn och tillståndsprövning.

Författningen innehåller åtta kapitel:

- 1 kap. Tillämpningsområde
- 2 kap. Ledningssystem
- 3 kap. Säkerhetsarbete
- 4 kap. Inskrivning i skyddat boende
- 5 kap. Genomförandet av insatsen skyddat boende
- 6 kap. Personalens kompetens
- 7 kap. Bemanning i skyddat boende
- 8 kap. Lokaler och skyddsanordningar

I det här meddelandebladet beskrivs bestämmelserna närmare.

Socialstyrelsen

Innehåll

Meddelandeblad **1**

Nya föreskrifter och allmänna råd om skyddat boende **1**

Bakgrund **3**

Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2025:3) om skyddat boende 3

1 kap. Tillämpningsområde **4**

2 kap. Ledningssystem **4**

Krav på rutiner 5

3. Säkerhetsarbete **6**

Systematiskt säkerhetsarbete 6

Säkerhetsplanering 7

4. Inskrivning i skyddat boende **12**

Lämplighetsbedömning 12

Information till barn i samband med inskrivningen 14

5. Genomförandet av insatsen skyddat boende **15**

Stödet ska vara anpassat till de grupper som verksamheten är avsedd för 15

Individanpassat stöd 16

Samverkan 17

6. Personalens kompetens i skyddat boende **19**

Föreståndaren 19

Övrig personal 20

Introduktion handledning och kompetensutveckling 22

7. Bemanning i skyddat boende **23**

Anpassning av bemanningen 23

Bemanning på plats i boendet 24

8. Det skyddade boendets lokaler och skyddsanordningar **25**

Lokalernas utformning 25

Skyddsanordningar 28

Bakgrund

Skyddat boende kan vara ett viktigt första steg för våldsutsatta att komma bort från våldet. Den 1 april 2024 infördes bestämmelser om skyddat boenden i bland annat socialtjänstlagen (2001:453), SoL, socialtjänstförordningen (2001:937), SoF, och lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende. Innan dess var skyddat boende inte en reglerad boendeinsats enligt SoL. Det krävdes inte heller tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, IVO, för att få bedriva ett skyddat boende.

De bestämmelser som har införts i socialtjänstlagen syftar bland annat till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende till skydd och stöd mot hot, våld eller andra övergrepp samt att stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.[1] Läs mer om reformen i regeringens proposition 2023/24:31 *Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende* och i Socialstyrelsen meddelandeblad *Nya bestämmelser om skyddat boende*. I meddelandebladet finns en beskrivning av de nya bestämmelser om skyddat boende som infördes den 1 april 2024:

Nya bestämmelser om skyddat boende – Meddelandeblad

Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2025:3) om skyddat boende

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2025:3) om skyddat boende preciseras och kompletteras de bestämmelser som handlar om krav på kvalitet och säkerhet i socialtjänstlagen och socialtjänstförordningen. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd riktar sig till de som driver skyddade boenden. Författningen innehåller inte bestämmelser om socialnämndernas handläggning eller ansvar för personer som är utsatta för våld i nära relation. Sådana bestämmelser finns i:

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer

Det finns även en handbok som är ett komplement till föreskrifterna och de allmänna råden om våld i nära relationer:

Våld i nära relationer – Handbok för socialtjänsten, hälso och sjukvården och tandvården

[1] Se proposition 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende s.1.

1 kap. Tillämpningsområde

1 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3
Föreskrifterna och de allmänna råden ska tillämpas av den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende enligt 3 kap. 1 b § SoF.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om skyddat boende (HSLF-FS 2025:3) ska tillämpas av alla som bedriver skyddat boende oavsett regi. Skyddade boenden kan bedrivas både i kommunal regi och i enskild regi av till exempel ideella föreningar som kvinnojourer eller privata bolag.

Av socialtjänstförordningen framgår att med skyddat boende avses ett boende inom socialtjänsten som tillhandahåller platser för tillfällig heldygnsvistelse tillsammans med individanpassat stöd åt enskilda i behov av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp. Om ett sådant boende drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.[2]

2 kap. Ledningssystem

2 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3
Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete framgår det att den som bedriver socialtjänst ansvarar för att det finns sådana processer och rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.

Enligt 3 kap. 3 § SoL ska kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Socialstyrelsen har föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete som gäller för hela socialtjänsten samt för hälso- och sjukvården och tandvården.

Av SOSFS 2011:9 framgår bland annat att den som bedriver socialtjänst ansvarar för att det finns sådana processer och rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. Kvalitet definieras i SOSFS 2011:9 som att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och föreskrifter. Den som driver skyddat boende behöver, för att veta

[2] Se 3 kap. 1 b § SoF. De lagrum som anges i detta meddelandeblad föreslås ändras med anledning av ny socialtjänstlag (se proposition 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter).

vilka processer och rutiner som behövs, bland annat kartlägga vad det finns för relevanta bestämmelser som rör skyddat boende i andra lagar, förordningar och föreskrifter samt känna till vad dessa innebär.[3] Vidare framgår av SOSFS 2011:9 att den som driver skyddat boende systematiskt ska följa upp och utvärdera verksamheten och kontrollera att den bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i ledningssystemet. Om det visar sig att processerna och rutinerna inte är ändamålsenliga för att säkra verksamhetens kvalitet ska de förbättras.[4]

Den som bedriver skyddat boende ansvarar alltså för att det finns de processer och rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. Det är verksamheten själv som behöver ta ställning till vilka processer och rutiner som behövs.

Läs mer i:

Senaste version av SOSFS 2011:9 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete - Socialstyrelsen

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete – Handbok för tillämpningen av föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Krav på rutiner

2 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3
Den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska fastställa rutiner för:

1. hur bedömningen av om ett boende är lämpligt för en person som socialnämnden ansöker om inskrivning för ska göras,
2. hur säkerhetsplanering ska genomföras,
3. hur skyddade personuppgifter ska hanteras, och
4. hur anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska fullgöras.

Av 2 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3 framgår att alla som bedriver skyddat boende ska fastställa rutiner för vissa utpekade områden. Detta är områden som är centrala för en trygg och säger vistelse.

[3] Jfr definition av kvalitet i 2 kap. 1 § SOSFS 2011:9. I Socialstyrelsen meddelandeblad *Nya bestämmelser om skyddat boende* finns en beskrivning av de bestämmelser om skyddat boende som infördes den 1 april 2024.

[4] Se 5 kap. SOSFS 2011:9.

Bestämmelsen ska dock inte läsas som att det enbart är dessa rutiner som behövs. Som nämnts ovan ställer SOSFS 2011:9 krav på att den som bedriver skyddat boende själv behöver ta ställning till vilka ytterligare rutiner som behöv för att säkra verksamhetens kvalitet.[5]

3. Säkerhetsarbete

Systematiskt säkerhetsarbete

3 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3
Den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska se till att det bedrivs ett systematiskt säkerhetsabete i verksamheten. Det systematiska säkerhetsarbetet ska ha till syfte att skapa samt upprätthålla trygghet och säkerhet i verksamheten.

3 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3
I det systematiska säkerhetsarbetet ska det ingå att fortlöpande identifiera

1. vilka risker som kan finnas när det gäller trygghet och säkerhet i verksamheten, och
2. vilka åtgärder som behöver vidtas för att skapa och upprätthålla trygghet och säkerhet i verksamheten.

Den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska se till att det bedrivs ett systematiskt säkerhetsabete i verksamheten. Syftet med det systematiska säkerhetsarbetet är att skapa och upprätthålla tryggheten och säkerheten i verksamheten. I det systematiska säkerhetsarbetet ingår att fortlöpande identifiera vilka risker som finns i verksamheten när det gäller tryggheten och säkerheten och vilka åtgärder som behöver vidtas för att skapa och upprätthålla tryggheten och säkerheten i verksamheten. Det systematiska säkerhetsarbetet handlar inte bara om lokaler och skyddsanordningar utan även om andra aspekter som har betydelse för tryggheten och säkerheten i verksamheten.

Bestämmelserna syftar till att öka förutsättningarna för att insatsen är trygg och säker för de som vistas i boendet.

[5] Se 4 kap. 2 § SOSFS 2011:9.

Säkerhetsplanering

Krav på säkerhetsplanering för vuxna

3 kap. 3 § HSLF-FS 2025:3
Den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska se till att säkerhetsplanering genomförs tillsammans med varje vuxen person som är inskriven i ett skyddat boende. Säkerhetsplaneringen ska anpassas till varje vuxen persons individuella förutsättningar.

Säkerhetsplaneringen ska ha till syfte att förebygga och förhindra att den vuxna utsätts för hot, våld eller andra övergrepp.

Vid behov ska säkerhetsplaneringen revideras.

Det framgår av socialtjänstförordningen att verksamheten vid skyddade boenden ska bygga på förtroende för och samarbete med den enskilde och utformas så att vistelsen i boendet upplevs som meningsfull.[6] Därför ställs krav på att säkerhetsplaneringen ska genomföras tillsammans med den vuxne.

Säkerhetsplaneringens syfte är att förebygga och förhindra att den vuxne utsätts för hot, våld eller andra övergrepp och ska anpassas till varje vuxen persons individuella förutsättningar. Kravet på att säkerhetsplaneringen ska anpassas syftar till att skapa förutsättningar för att vuxna ska erbjudas en säkerhetsplanering på lika villkor, oavsett vilka behov och förutsättningar som föreligger.

Det räcker ofta inte att en säkerhetsplanering genomförs vid ett tillfälle därför ställs även ett krav på att säkerhetsplaneringen ska revideras vid behov. Det är inte ovanligt att behovet av skydd uppstår akut och att vistelsen på skyddat boende inleds innan socialnämndens utredning kopplat till våldsutsattheten är klar. Om behovet uppstår efter ordinarie kontorstid, till exempel en helg, kan beslutet behöva fattas av kommunens socialjour och socialtjänsten kan då inleda en utredning, bevilja bistånd till skyddat boende och parallellt fortsätta utredningen.[7] Den information boendet har tillgång till inledningsvis kan därför i vissa fall vara knapphändig och mer information kan tillkomma under vistelsen från till exempel socialtjänsten. Det kan även vara så att den enskilde själv berättar mer under vistelsen i boendet som har betydelse för säkerhetsplaneringen.

[6] Jfr 3 kap. 3 § SoF.
[7] Jfr prop. 2023/24:31 s.100.

Vikten av att kontinuerligt arbeta med den ”inre säkerheten” har lyfts som en av de viktigaste skyddsfaktorerna av de aktörer som Socialstyrelsen varit i kontakt med under författningsarbetet. Säkerhetsplanering beskrivs även i forskning som en central intervention i arbetet med våld i nära relationer.[8]

Av socialtjänstförordningen framgår att verksamheten ska bedrivas i fortlöpande samarbete med den socialnämnd som har det sammanhållande ansvaret för att den enskilde får det stöd och den hjälp som han eller hon behöver.[9]

Allmänna råd till 3 kap. 3 § HSLF-FS 2025:3
Säkerhetsplanering bör genomföras i samband med inskrivning i skyddat boende och, när det är möjligt, i samband med utskrivning därifrån.

Säkerhetsplaneringen bör utgå från socialnämndens bedömning av vilket behov av stöd och skydd som den vuxna har och nämndens redogörelse för omständigheterna i övrigt kring den vuxna. Den bör även utgå från riskbedömningar, om sådana har gjorts hos t.ex. socialnämnden eller Polismyndigheten. Detta gäller under förutsättning att det inte finns hinder enligt bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt i socialtjänstlagen (2001:453).

I säkerhetsplaneringen bör det ingå att

- identifiera situationer som kan innebära risk för hot, våld eller andra övergrepp,
- planera för vilka åtgärder som behöver vidtas för att förhindra att identifierade situationer uppstår, och
- planera för hur identifierade situationer ska hanteras om de uppstår.

Behov av att revidera säkerhetsplaneringen kan finnas om det t.ex. har tillkommit omständigheter eller inträffat händelser som kan innebära att risken för hot, våld eller andra övergrepp förändras. Behov av revidering kan även finnas inför riskhöjande aktiviteter.

I samband med säkerhetsplaneringen bör varje vuxen person som är inskriven i ett skyddat boende få information om digital säkerhet.

Av de allmänna råden till 3 kap. 3 § HSLF-FS 2025:3 framgår att en säkerhetsplanering bör göras i samband med inskrivning i det skyddade

[8] Se bland annat Davies, Lyon, & Monti-Catania, Safety planning with battered women (1998).
[9] Jfr 3 kap. 4 § SoF.

boendet och när det är möjligt i samband med utskrivning. Säkerhetsplaneringen bör utgå från socialnämndens bedömning av vilket behov av stöd och skydd som den vuxna har och nämndens redogörelse för omständigheterna i övrigt kring den vuxna. Säkerhetsplaneringen bör även utgå från de riskbedömningar som till exempel socialnämnden eller Polismyndigheten har gjort, om sådana finns. När behovet av skydd har uppstått akut kan den information som boendet har tillgång till vid inskrivningen vara knapphändig därför ställs ett krav på att säkerhetsplaneringen ska revideras vid behov.[10]

När en säkerhetsplanering görs i samband med utskrivning syftar den bland annat till att ge stöd i hur den enskilde kan bidra till att upprätthålla sin egen säkerhet efter tiden i det skyddade boendet, vilket är en del i skyddet mot att bli utsatt för hot, våld eller andra övergrepp efter tiden i det skyddade boendet. I 3 kap. 4 § SoF finns ett krav på att verksamheten ska bedrivas i fortlöpande samarbete med den socialnämnd som har det sammanhållande ansvaret för att den enskilde får det stöd och den hjälp som hon eller han behöver. Samverkan med socialnämnden är viktig inte minst inför utskrivning eftersom den enskilde kan ha behov av stöd och hjälp även efter tiden i det skyddade boendet.

I de allmänna råden rekommenderas att säkerhetsplaneringen revideras om det till exempel tillkommit omständigheter eller inträffat händelser som kan innebära risken för hot, våld eller andra övergrepp förändras eller inför riskhöjande aktiviteter. Forskning har bland annat visat att om den våldsutsatta avser att separera eller nyligen har separerat från våldsutövaren är det faktorer som innebär en förhöjd risk för våld.[11] Ibland inträffar även händelser under vistelsen som gör att risken för hot, våld eller andra övergrepp minskar vilket kan innebära att säkerhetsplaneringen behöver revideras.

Svensk forskning har visat att personer som vistats på skyddade boenden kan uppleva känslor av att vara kontrollerad, instängd och begränsad.[12] Det är därför viktigt att det skyddade boendet och den vuxna har en gemensam syn på varför vissa eventuella skyddsåtgärder behövs för att minska risken för hot, våld och andra övergrepp under tiden i det skyddade boendet. Vistelsen i skyddat boende bygger på frivillighet och verksamheten ska bygga på förtroende för och samarbete med den enskilde och utformas så att vistelsen i boendet upplevs som meningsfull.[13]

[10] 3 kap. 3 § HSLF-FS 2025:3
[11] Se bland annat Aldridge ML, Browne KD. Perpetrators of spousal homicide. Rev Trauma Violence Abuse. 2003;4(3):265–76, Kivisto AJ. Male Perpetrators of Intimate Partner Homicide: A Review and Proposed Typology. J Am Acad Psychiatry Law Online. 01 september 2015;43(3):300–12 och Søren Rye, et al. Intimate Partner Homicide in Denmark 2007–2017: Tracking Potential Predictors of Fatal Violence. Cambridge Journal of Evidence-Based Policing 3, 37–53 (2019).
[12] Socialvetenskaplig tidskrift, vol 31, nr 2 (2024), ”Jag fick verkligen skrika på hjälp” Anderson et.al.
[13] Se 3 kap. 3 § SoF.

I samband med säkerhetsplaneringen ska även den vuxna få information om digital säkerhet. Röjning genom till exempel platstjänster eller andra spårningstjänster är något som flera aktörer lyft som en säkerhetsrisk under författningsarbetet.

Krav på säkerhetsplanering för barn

4 kap. 4 § HSLF-FS 2025:3
Bestämmelser om att det vid skyddade boenden som tar emot barn ska finnas en särskilt utsedd person som har i uppgift att genomföra säkerhetsplanering för barnet finns i 3 kap. 3 a § andra stycket socialtjänstförordningen (2001:937).

4 kap. 5 § HSLF-FS 2025:3
En säkerhetsplanering för ett barn ska ha till syfte att förebygga och förhindra att barnet utsätts för hot, våld eller andra övergrepp. Den ska även ha till syfte att förebygga och förhindra att barnet bevittnar hot, våld eller andra övergrepp mot någon närstående.

Vid behov ska säkerhetsplaneringen revideras.

Det framgår av socialtjänstförordningen att det vid skyddade boenden som tar emot barn ska finnas en särskilt utsedd person som har i uppgift att genomföra säkerhetsplanering för barnet.[14] Syftet med säkerhetsplanering för barn ska vara att förebygga och förhindra att barnet utsätts för hot, våld eller andra övergrepp. Den ska även ha till syfte att förebygga och förhindra att barnet bevittnar hot, våld eller andra övergrepp mot någon närstående. Precis som för vuxna ska säkerhetsplaneringen revideras vid behov. I de allmänna råden ges bland annat rekommendationer om när en säkerhetsplanering bör revideras.

Barn har rätt till information och att vara delaktig i de åtgärder som rör barnet.[15] De barn som är placerade på skyddade boenden kan variera i ålder därför finns ett krav i föreskrifterna och de allmänna råden om att säkerhetsplaneringen ska anpassas till varje barns ålder, mognad och individuella förutsättningar.[16] Även den vårdnadshavare barnet är placerat tillsammans behöver på olika sätt göras delaktig i säkerhetsplaneringen för barnet. I vilken utsträckning och på vilket sätt barnets vårdnadshavare

[14] 3 kap. 3 a andra stycket SoF.
[15] Se bland annat 11 kap. 10 § SoL och artikel 12 i barnkonventionen.
[16] 4 kap. 6 § HSLF-FS 2025:3.

involveras i säkerhetsplaneringen beror bland annat barnets ålder och mognad.

Allmänna råd till 4 kap. 5 § HSLF-FS 2025:3
Säkerhetsplanering bör genomföras i samband med inskrivning i skyddat boende och, när det är möjligt, i samband med utskrivning därifrån.

Säkerhetsplaneringen bör utgå från socialnämndens bedömning av vilket behov av stöd och skydd som barnet har och nämndens redogörelse för omständigheterna i övrigt kring barnet. Den bör även, i förekommande fall, utgå från riskbedömningar som har gjorts hos t.ex. socialnämnden eller Polismyndigheten. Detta gäller under förutsättning att det inte finns hinder enligt bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt i socialtjänstlagen (2001:453).

I säkerhetsplaneringen bör det ingå att

- identifiera situationer som kan innebära risk för hot, våld eller andra övergrepp,
- planera för vilka åtgärder som behöver vidtas för att förhindra att identifierade situationer uppstår, och
- planera för hur identifierade situationer ska hanteras om de uppstår.

Behov av att revidera säkerhetsplaneringen kan finnas om det t.ex. har tillkommit omständigheter eller inträffat händelser som kan innebära att risken för hot, våld eller andra övergrepp förändras. Behov av revidering kan även finnas inför riskhöjande aktiviteter.

I samband med säkerhetsplanering bör information ges till barn om digital säkerhet.

Den vårdnadshavare som ett barn är placerat tillsammans med bör få stöd i hur vårdnadshavaren kan bidra till att upprätthålla barnets säkerhet.

I de allmänna råden ges rekommendationer om de moment som bör ingå i en säkerhetsplanering för barn, vilket motsvarar de allmänna råd som ges för vuxna med tillägget att den vårdnadshavare som barnet är placerad tillsammans med även bör få stöd i hur vårdnadshavaren kan bidra till att upprätthålla barnets säkerhet. Barn i skyddade boenden kan själva både ha varit utsatta för hot, våld eller andra övergrepp eller bevittnat sådana mot närstående. Att säkerhetsplanering genomförs för barn på skyddade boenden är lika viktigt som att säkerhetsplanering genomförs för vuxna.

4 kap. 6 § HSLF-FS 2025:3
Säkerhetsplaneringen ska anpassas till varje barns ålder, mognad och individuella förutsättningar.

De barn som är placerade på skyddade boenden kan variera i ålder, mognad och ha olika individuella förutsättningar. Därför finns ett krav i författningen att säkerhetsplaneringen ska anpassas till varje barns ålder, mognad och individuella förutsättningar.

4. Inskrivning i skyddat boende

Lämplighetsbedömning

4 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3
Om socialnämnden ansöker om inskrivning för en vuxen eller ett barn i ett skyddat boende, ska den som beslutar om inskrivningen, vid bedömningen av om boendet är lämpligt för den som ansökan gäller, utgå från nämndens bedömning av vilket behov av stöd och skydd som den vuxna eller barnet har och nämndens redogörelse för omständigheterna i övrigt kring den vuxna eller barnet.

4 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3
Vid lämplighetsbedömningen ska den som beslutar om inskrivning särskilt beakta hur den vuxna eller barnets behov av stöd och skydd kan tillgodoses med hänsyn tagen till

1. verksamhetens inriktning,
2. tillgången till personal,
3. personalens kompetens, och
4. boendets utformning.

Vidare ska den som beslutar om inskrivning beakta om inskrivningen kan få negativa konsekvenser för den person som ska skrivas in eller för övriga personer som är inskrivna i det skyddade boendet när det gäller tryggheten och säkerheten.

I 3 kap. 11 § SoF finns det bestämmelser om att det vid inskrivningsbeslutet särskilt ska kontrolleras att hemmet eller boendet är lämpligt med hänsyn till den enskildes behov, ålder, utveckling, utbildning och personliga förhållanden i övrigt.

I de aktuella föreskrifterna och allmänna råden finns ytterligare krav på vad den som beslut om inskrivning särskilt ska beakta. Den som beslutar om

inskrivning ska utgå från nämndens bedömning av vilket behov av stöd och skydd som den vuxna eller barnet har och nämndens redogörelse för omständigheterna i övrigt.

Det ställs även krav på att det som beslutar om inskrivning ska beakta om inskrivningen kan få negativa konsekvenser även för övriga personer som redan är inskrivna i det skyddade boendet när det gäller tryggheten och säkerheten.

Syftet med bestämmelserna är att den som beslutar om inskrivning ska göra en bedömning av om den enskildes behov kan tillgodoses på det aktuella boendet och om inskrivningen kan få negativa konsekvenser för övriga personer som redan är inskrivna i det skyddade boendet när det gäller tryggheten och säkerheten. Det sistnämnda kravet är viktigt för att motverka de säkerhetsrisker som det kan innebära om olika målgrupper blandas på ett olämpligt sätt i samma skyddade boende. I förarbetena lyfts att det till exempel kan innebära säkerhetsrisker om en avhoppare skrivs in i samma boende som kvinnor och barn som varit utsatta för våld av närstående. Det kan även innebära säkerhetsrisker om en våldsutsatt person i pågående missbruk- eller beroende skrivs in i samma boende som våldsutsatta kvinnor och barn.[17]

Lämplighetsbedömning är viktig eftersom behoven av stöd och skydd hos enskilda skyddssökande kan variera och det finns skyddade boenden som är inriktade på att ta emot olika målgrupper. Olika skyddssökande ska inte heller blandas på ett olämpligt sätt i ett och samma skyddade boende vilket har beskrivits ovan.[18] Det är kommunen som ansvarar för att det finns tillgång till skyddade boenden.[19] Skyddsaspekter, inriktning och kompetens utifrån individuella behov hos enskilda och grupper är exempel på aspekter som kommunen kan behöva överväga vid säkerställandet av tillgången till skyddat boende.[20] I förarbetena lyfts även vikten av att det i tillståndsgivningen säkerställs att det skyddade boendet är anpassat för den målgrupp som det skyddade boendet ska ta emot.[21]

4 kap. 3 § HSLF-FS 2025:3
Vid beslut om inskrivning ska lämplighetsbedömningen dokumenteras.

Det finns vidare ett krav på att lämplighetsbedömningen ska dokumenteras. Att lämplighetsbedömningen ska dokumenteras har lyfts särskilt beror bland annat på att det under författningsarbetet och i förarbetena lyfts vikten av att

[17] Jfr prop. 2023/24:31 s. 85 och 206.
[18] Jfr prop. 2023/24:31 s. 85.
[19] Se 6 kap. 2 § SoL.
[20] Se prop. 2023/24:31 s. 80.
[21] Se prop. 2023/24:31 s.206.

olika skyddssökande inte ska blandas på ett olämpligt sätt i ett skyddat boende.[22]

Läs mer om dokumentation vid genomförandet av en beslutad insats i:

Senaste version av SOSFS 2014:5 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS - Socialstyrelsen

Handläggning och dokumentation – handbok för socialtjänsten

Information till barn i samband med inskrivningen

4 kap. 4 § HSLF-FS 2025:3
Bestämmelser om att det ska finnas en särskilt utsedd person som har i uppgift att ge information till barnet finns i 3 kap. 3 a § andra stycket socialtjänstförordningen (2001:937).

4 kap. 5 § HSLF-FS 2025:3
Den för barnet, utsedda personen ska i samband med inskrivningen ge information till barnet. Den ska innefatta vad ett skyddat boende är, vad det kan innebära för barnet att vara placerad på ett sådant boende och annan relevant information som barnet kan behöva vid inskrivningen.

I avsnittet om inskrivning finns en hänvisning till 3 kap. 3 a § andra stycket SoF där det framgår att det ska finnas en särskilt utsedd person som har i uppgift att ge information till barnet. Bestämmelsen i socialtjänstförordningen är inte begränsad till information enbart i samband med inskrivningen.

I föreskrifterna och de allmänna råden om skyddat boenden finns en bestämmelse om att den särskilt utsedda personen i samband med inskrivningen ska ge viss information till barnet. Informationen ska innefatta vad ett skyddat boende är, vad det kan innebära för barnet att vara placerad på ett sådant boende och annan relevant information som barnet kan behöva vid inskrivningen. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att barn som vistas på skyddade boenden i samband med inskrivningen bland annat får information om vad ett skyddat boende är och vad det kan innebära att vara placerad på ett skyddat boende. Barn som själva har vistats i skyddade boenden har lyft att de just önskat mer information i början om vart de

[22] Jfr prop. 2023/24:31 s. 85.

hamnat, hur länge de ska stanna i det skyddade boendet och vart de ska flytta efter vistelsen.[23]

Bestämmelsen ska inte läsas som att barn endast ska få information i samband med inskrivning. Att barn har rätt till relevant information framgår av lag.[24] Informationen ska anpassas utifrån barnets ålder och mognad på ett sådant sätt att barnet eller den unge kan ta den till sig.[25] Barns rätt till information är också en viktig förutsättning för att barn ska kunna framföra sina åsikter och göras delaktiga.

5. Genomförandet av insatsen skyddat boende

Stödet ska vara anpassat till de grupper som verksamheten är avsedd för

> **5 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3**
> I ett skyddat boende ska det erbjudas stöd och skydd som är anpassat till de grupper som verksamheten är avsedd för.

Bestämmelsen innebär ett krav på att det i ett skyddat boende ska erbjudas stöd och skydd som är anpassat till den eller de målgrupper som boendet är avsett för. Det innebär till exempel att ett skyddat boende som tar emot personer som är utsatta för våld i nära relation ska erbjuda stöd som är anpassat för den målgruppen precis som skyddade boenden som tar emot till exempel avhoppare behöver erbjuda stöd som är anpassat till personer som vill lämna organiserad brottslighet. Skyddade boenden som tar emot barn ska på samma sätt erbjuda stöd som är anpassat till barns behov. I förarbetena lyfts även vikten av att det i tillståndsgivningen säkerställs att det skyddade boendet är anpassat för den målgrupp som det skyddade boendet ska ta emot.[26]

[23] Se Min tur att berätta, Barns röster om att leva med våld, en rapport av Bris och Sveriges Stadsmissioner (2020).
[24] Se bland annat 11 kap. 10 § SoL och artikel 12 barnkonventionen.
[25] Proposition 2006/07:129 Utveckling av den sociala barn- och ungdomsvården m.m. s. 38.
[26] Se prop. 2023/24:31 s. 206.

Individanpassat stöd

Allmänna råd till individanpassat stöd enligt 3 kap. 1 b § socialtjänstförordningen
Det individanpassade stödet som ges till en vuxen person vid ett skyddat boende bör bestå av insatser som stärker den vuxnas förmåga att klara sig själv och minskar dennes sårbarhet.

Stödet bör, med utgångspunkt i den vuxnas individuella behov och förutsättningar, bl.a. bestå av

- stöd att bearbeta upplevelser av hot, våld och andra övergrepp,
- samhällsinformation och rådgivning,
- stöd vid kontakt med myndigheter och andra aktörer,
- stödsamtal,
- stöd i föräldraskap,
- praktisk hjälp i vardagen,
- stöd i att bygga upp nya sociala nätverk, och
- stöd i att ha en meningsfull fritid under vistelsen i boendet.

Individanpassat stöd till barn bör, med anpassning till barnets ålder, mognad och individuella förutsättningar, bl.a. bestå av stöd i att

- bearbeta upplevelser av hot, våld eller andra övergrepp genom t.ex. stödsamtal,
- kunna delta i förskolans verksamhet,
- kunna upprätthålla skolgång,
- bibehålla eller bygga upp nya sociala relationer, och
- ha en meningsfull fritid under vistelsen i boendet.

Av socialtjänstförordningen följer att det stöd som ges vid ett skyddat boende ska vara individanpassat.[27]

I de allmänna råden framgår bland annat att det individanpassade stödet som ges till en vuxen person vid ett skyddade boendet bör bestå av olika insatser som stärker den vuxnas förmågan att klara sig själv och minskar sårbarheten hos den enskilde.[28] Det kan handla om olika typer av stöd med att bygga upp en tillvaro utan hot, våld och andra övergrepp.[29] I de allmänna råden finns en uppräkning av vad det individanpassade stödet bland annat bör bestå av, med utgångspunkt i den vuxnas individuella behov och förutsättningar.

[27] Se 3 kap. 3 § och 3 kap. 1 b § SoF.
[28] Jfr prop. 2023/24:31 s.304.
[29] Jfr prop. 2023/24:31 s.304.

Eftersom behoven av stöd kan skilja sig åt mellan olika målgrupper och mellan olika individer innehåller de allmänna råden exempel på vad de individanpassade stödet bland annat bör bestå av, det är alltså ingen uttömmande lista.

Ett exempel som tas upp i de allmänna råden handlar om stöd i kontakten med myndigheter och andra aktörer. Våldsutsatta kan behöva ta många samhällskontakter, som kontakt med hälso- och sjukvården eller socialtjänsten om det exempelvis finns behov av hjälp med ekonomiskt bistånd eller hjälp att ordna ett stadigvarande boende. Vissa behöver även ta olika kontakter för att ordna med skyddade personuppgifter eller ansöka om kontaktförbud.[30]

De allmänna råden innehåller även exempel på vad individanpassat stöd till barn bland annat bör bestå av. Det stöd som ges behöver anpassas till barnets ålder, mognad och individuella förutsättningar.

Samverkan

Samverkan med socialnämnden

5 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3
Föreståndaren vid ett skyddat boende ska, om det inte finns hinder enligt bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt i socialtjänstlagen (2001:453), se till att socialnämnden uppmärksammas på

1. om en vuxens eller ett barns behov förändras, och
2. om en vuxen eller ett barn har behov av stöd och skydd som inte kan tillgodoses i det skyddade boendet.

I 3 kap. 4 § SoF finns ett krav på att verksamheten ska bedrivas i fortlöpande samarbete med den socialnämnd som har det sammanhållande ansvaret för att den enskilde får det stöd och den hjälp som han eller hon behöver. Det innebär bland annat att den enskildes vistelse i det skyddade boendet ska planeras i samråd med nämnden.[31] Även om det är någon annan än den beslutande nämnden som ansvarar för utförandet av insatsen har nämnden fortfarande ansvar för att den enskilde får den insats som beviljats.[32]

[30] Läs mer om till exempel skyddade personuppgifter i avsnitt 8.3.4 och om kontaktförbud i avsnitt 31.5 i Socialstyrelsens handbok om våld i nära relationer.
[31] Jfr prop. 2023/24:31 s. 305.
[32] Se proposition 2005/06:115 Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre s. 118, proposition 2009/10:131 Lex Sarah och socialtjänsten – förslag om vissa förändringar s. 27 och 34 och proposition 2012/13:10 Stärkt stöd och skydd för barn och unga s. 93.

I författningen ställs ett krav på att föreståndaren vid ett skyddat boende ska se till att socialnämnden uppmärksammas på om den vuxne eller barnets behov förändras och om det visar sig under vistelsen att den vuxne eller barnet har behov av stöd och skydd som inte kan tillgodoses i det skyddade boendet. Syftet med detta krav är att socialnämnden, som har det övergripande ansvaret, uppmärksammas på att den enskilde har behov som av olika orsaker inte kan tillgodoses i det aktuella boendet.[33]

Allmänna råd om samverkan enligt 3 kap. 5 § socialtjänstlagen

Den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende bör särskilt beakta behovet av samverkan för att säkerställa att barn som är placerade på boendet får sina behov av hälso- och sjukvård och tandvård, förskola, skola, sysselsättning och fritidsaktiviteter tillgodosedda.

När det gäller barn har socialnämnden ett särskilt ansvar för att barn i skyddat boende får sina rättigheter tillgodosedda.[34] Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vistas i skyddade boenden, bland annat genom regelbundna personliga besök i det skyddade boendet och genom enskilda samtal med barnet. Nämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.[35]

Av 3 kap. 5 § SoL framgår att socialnämndens insatser för den enskilde (som till exempel om någon beviljats skyddat boende) ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar. Denna skyldighet att samverka gäller både för vuxna och barn och är inte begränsad till några specifika områden.

I de allmänna råd till 3 kap. 5 § SoL framgår att den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende särskilt bör beakta behovet av samverkan för att säkerställa att barn som är placerade på boendet får sina behov av hälso- och sjukvård och tandvård, skolgång, sysselsättning och fritidsaktiviteter tillgodosedda. Att dessa områden särskilt lyfts beror bland annat på att det historiskt har visat sig finnas brister och kunskapsluckor i skyddsnätet runt barn i skyddade boenden när det gäller dessa områden och att samverkan behöver stärkas. Bristande samverkan kan bland annat riskera

[33] Bestämmelser om socialnämndens ansvar bland annat när det gäller utredning av ärenden som rör våld i nära relationer finns i HSLF-FS 2022:39.
[34] Jfr 6 kap. 7 § SoL.
[35] Se 6 kap. 7 b § SoL. Skyldigheten gäller oavsett placeringsgrund och även en skyldighet att följa de unga vuxna som beviljats skyddat boende (se prop. 2023/24:31 s. 307).

att barnet blir utan skolgång eller förskola under vistelsen i det skyddade boendet eller inte får sina behov av hälso- och sjukvård tillgodosedda.[36]

6. Personalens kompetens i skyddat boende

Föreståndaren

6 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3
En föreståndare vid ett skyddat boende ska ha den sammantagna kompetens som behövs för att kunna leda, utveckla och följa upp verksamheten. Föreståndaren ska ha

1. en högskoleutbildning vars innehåll är relevant för den verksamhet som bedrivs vid skyddat boende
2. erfarenhet av arbete vid skyddat boende eller liknande verksamhet, och
3. personlig lämplighet.

Av 3 kap. 5 § SoF framgår att det vid varje skyddat boende ska finnas en person med lämplig utbildning som är föreståndare för verksamheten.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om skyddat boende ställer krav på att föreståndare vid ett skyddat boende ska ha den sammantagna kompetens som behövs för att kunna leda, utveckla och följa upp verksamheten. Vidare krävs att föreståndaren har en högskoleutbildning vars innehåll är relevant för den verksamhet som bedrivs vid skyddat boende, erfarenhet av arbete vid skyddat boende eller liknande verksamhet och personlig lämplighet.

Föreståndarens utbildning och kompetens är viktiga faktorer för kvaliteten på verksamheten. Tillsyn har också visat att i verksamheter där föreståndaren inte hade föreskriven högskoleutbildning var kvalitetsarbetet ofta mindre utvecklat och färre hade uppföljningsbara mål och kvalitetssystem.[37]

[36] Se Kartläggning av brister och kunskapsluckor i skyddsnätet runt barn i skyddat boenden, Natalie Söderlind & Laura Korhonen Barnafrid (2022). Kartläggningen är en del i projektet Efter våldet som är ett samarbete mellan Rädda Barnen, Stiftelsen allmänna Barnhuset, Marie Cederschiölds högskola, Göteborgs kyrkliga stadsmission och Barnafrid vid Linköpings universitet, SOU 2017:112 s. 23 och Social rapport 2010, Socialstyrelsen (2010).
[37] Se Missbruks- och beroendevården, Iakttagelser och resultat från tillsyn 2008-2010, Socialstyrelsen (2011).

Allmänna råd till 6 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3
Högskoleutbildningen bör omfatta minst 180 högskolepoäng och ha en inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik, beteendevetenskap eller någon annan inriktning som är relevant för den verksamhet som bedrivs vid skyddat boende.

Föreståndaren bör ha kunskap om hot, våld och andra övergrepp och de konsekvenser som det kan få. Föreståndaren bör dessutom ha förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet.

Föreståndaren bör ha kunskap om de grupper som verksamheten är avsedd för och om det regelverk som gäller för verksamheten.

Av de allmänna råden framgår bland annat att högskoleutbildningen bör omfatta minst 180 högskolepoäng och ha en inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik, beteendevetenskap eller annan relevant inriktning som är relevant för den verksamhet som bedrivs vid skyddat boende.

Eftersom behoven hos skyddssökande varierar behöver det finnas skyddade boenden som är inriktade på olika målgrupper. Det rekommenderas därför att föreståndaren, utöver kunskap om hot, våld och andra övergrepp och förmåga att omsätta dessa kunskaper i det praktiska arbetet, även bör ha kunskap om de grupper som verksamheten är avsedd för.

Övrig personal

6 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3
Den övriga personalen vid ett skyddat boende ska ha den utbildning, erfarenhet och personliga lämplighet som behövs för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Personalens sammantagna kompetens vad gäller utbildning och erfarenhet ska ge förutsättningar för att

1. möta behoven av stöd hos de grupper som boendet är avsett för, och
2. säkerställa en trygg och säker insats.

Det framgår av 3 kap. 5 § SoF att det vid varje skyddat boende ska finnas sådan personal som behövs för att bedriva en ändamålsenlig verksamhet. Personalens kompetens är av central betydelse för att kunna erbjuda insatser av god kvalitet.[38] I författningen ställs krav på att den övriga personalen vid

[38] Jfr till exempel proposition 1996/97:124 Ändring i socialtjänstlagen s. 48.

ett skyddat boende ska ha den utbildning, erfarenhet och personliga lämplighet som behövs för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Vidare ska personalens sammantagna kompetens vad gäller utbildning och erfarenhet ge förutsättningar för att möta behoven av stöd och säkerställa en trygg och säker vistelse. Det ställs alltså inte samma kompetenskrav på varje anställd utan det handlar om personalens *sammantagna* kompetens.

Kraven innebär att personalens kompetens behöver anpassas till behoven hos de som grupper som det skyddade boendet är avsett för. Olika grupper kan ha behov av olika sorters kompetens, till exempel våldsutsatta med funktionsnedsättning eller våldsutsatta med skadligt bruk och beroende.

Allmänna råd till 6 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3
Personalen vid skyddade boenden bör ha minst en 2-årig eftergymnasial utbildning. Flertalet av personalen vid ett boende bör ha en utbildning med inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik, beteendevetenskap eller någon annan inriktning som är relevant för den verksamhet som bedrivs vid det skyddade boendet. Personalen bör ha kunskap om hot, våld och andra övergrepp och de konsekvenser som det kan få. Personalen bör dessutom ha förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet.

Till 6 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3 finns allmänna råd om att personalen bör ha minst en 2-årig eftergymnasial utbildning. Flertalet bör vidare ha en utbildning med inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik, beteendevetenskap eller någon annan inriktning som är relevant för den verksamhet som bedrivs. Vidare bör personalen ha kunskap om hot, våld och andra övergrepp samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet.[39] Vilka kunskaper om hot, våld och andra övergrepp som behövs kan skilja sig åt bland annat beroende på vilken målgrupp som boendet tar emot.

6 kap. 3 § HSLF-FS 2025:3
Bestämmelser om att det vid skyddade boenden som tar emot barn ska finnas personal med kunskap om barns behov och rättigheter finns i 3 kap. 3 a § socialtjänstförordningen (2001:937).

I författningen finns en hänvisning till 3 kap. 3 a § SoF där det ställs krav på att det vid de boenden som tar emot barn ska finnas personal med kunskap om barns behov och rättigheter.

[39] Motsvarande allmänna råd finns i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer, AR till 3 kap. 1 § HSLF-FS 2022:39.

Introduktion handledning och kompetensutveckling

6 kap. 4 § HSLF-FS 2025:3
Den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska se till att all personal får den introduktion, handledning och kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

I författningen ställs krav på att den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska se till att personalen får den introduktion, handledning och kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Allmänna råd till 6 kap. 4 § HSLF-FS 2025:3
Introduktion av ny personal, handledning och kompetensutveckling bör förmedla kunskap om

- behoven av stöd och skydd hos de grupper som verksamheten är avsedd för, hot, våld och andra övergrepp och dess konsekvenser,
- traumamedvetet bemötande,
- hur personalen bör agera i akuta situationer som innefattar hot, våld och andra övergrepp, och
- för verksamheten gällande regelverk.

Till 6 kap. 4 § HSLF-FS 2025:3 finns allmänna råd om vad introduktionen av ny personal, handledningen och kompetensutvecklingen bör förmedla kunskap om. Detta är områden som de aktörer Socialstyrelsens varit i kontakt med särskilt lyft att personalen behöver få introduktion, handledning och kompetensutveckling kring.

7. Bemanning i skyddat boende

Anpassning av bemanningen

7 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3
Den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska anpassa bemanningen i boendet så att den ger förutsättningar för

1. att tillgodose de behov av stöd och hjälp som de personer som är inskrivna i boendet har, och
2. en trygg och säker insats.

Kapitlet inleds med ett krav på att den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska anpassa bemanningen i boendet så att den ger förutsättningar för att tillgodose de behov av stöd och hjälp som de enskilda i boendet har och säkerställa en trygg och säker vistelse.

Behoven hos olika skyddssökande kan skilja sig åt. Det framgår av förarbetena att målgruppernas behov av stöd och skydd medför att bemanningen behöver anpassas till de grupper som verksamheten är avsedd för.[40] Det är viktigt att beakta att vissa grupper kan ha större behov av hög personalnärvaro än andra. Behoven av stöd och hjälp kan också variera under vistelsen, till exempel är det inte ovanligt att behoven är större i det inledande skedet av placeringen.

Allmänna råd till 7 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3
Vid bedömningen av hur ett skyddat boende ska vara bemannat bör bl.a. beaktas

- vilka grupper boendet är avsett för,
- de inskrivna personernas antal, ålder och individuella förutsättningar, och
- boendets utformning.

Vidare bör hänsyn tas till att

- personalens behov av introduktion, handledning och kompetensutveckling tillgodoses, och
- kraven på dokumentation uppfylls.

[40] Jfr prop. 2023/24:31 s. 80 och 206.

I ett allmänt råd till bestämmelsen om hur boendet ska anpassa bemanningen ges rekommendationer om att det vid bedömningen bland annat bör beaktas vilka grupper boendet är avsett för, de inskrivna personernas antal, ålder och individuella förutsättningar samt boendets utformning.

När det gäller boendets utformning har det lyfts av de aktörer Socialstyrelsen träffat under framtagandet av författningen att kollektiva boenden, där flera personer vistas tillsammans, kan kräva en högre bemanning. Det har bland annat framkommit vid IVO:s tillsyn att brister i bemanningen kan medföra risker för att enskilda i boenden kan utsättas för kränkningar, våld och övergrepp.[41]

Vid bedömningen av hur ett skyddat boende ska vara bemannat bör hänsyn även tas till att personalens behov av introduktion, handledning och kompetensutveckling tillgodoses och att kraven på dokumentation tillgodoses.

Bemanning på plats i boendet

7 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3
Personal ska finnas på plats i ett skyddat boende i den utsträckning och i den omfattning som krävs med hänsyn tagen till

1. verksamhetens inriktning,
2. boendets utformning, och
3. varje inskriven persons behov av stöd och hjälp.

Personal ska vara tillgänglig dygnet runt. Vid behov ska personalen, med hänsyn tagen till de boendes trygghet och säkerhet, kunna infinna sig i det skyddade boendet utan oskäligt dröjsmål.

I kapitlet finns vidare ett krav på att personalen ska finnas på plats i det skyddade boendet i den utsträckning och den omfattning som krävs med hänsyn tagen till verksamhetens inriktning, boendets utformning och varje inskriven persons behov av stöd och hjälp.

Bemanning är en viktig aspekt för de som vistas i boendets trygghet och säkerhet. Vissa målgrupper kan ha större behov av personal på plats dygnet runt än andra, här lyfts till exempel våldsutsatta kvinnor i aktivt missbruk- eller beroende och personer med stora omsorgsbehov på grund av psykisk funktionsnedsättning. Detta är något som verksamheten ska ta hänsyn till vid

[41] Se Tillsyn av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, IVO (2024).

bedömningen av i vilken utsträckning personalen behöver finnas på plats i boendet.

Personal ska vidare vara tillgänglig dygnet runt och ska vid behov kunna infinna sig i det skyddade boendet utan oskäligt dröjsmål. Syftet med denna bestämmelse är att de som vistas i boendet ska kunna få kontakt med personal dygnet runt, till exempel via telefon. Vid behov ska personalen även, med hänsyn tagen till de boendes trygghet och säkerhet, kunna infinna sig i det skyddade boendet utan oskäligt dröjsmål. Det är svårt att ange någon exakt tid inom vilken tid personalen ska kunna infinna sig i boendet för de fall verksamheten inte har personal på plats dygnet runt, utan det behöver bedömas utifrån att det ska vara tryggt och säkert för de som vistas i boendet.

8. Det skyddade boendets lokaler och skyddsanordningar

Lokalernas utformning

8 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3
Den som bedriver verksamhet i form av skyddat boende ska se till att boendets lokaler är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs där. Lokalerna ska vara anpassade så att de möjliggör en trygg och säker vistelse för de personer som är inskrivna i boendet samt vara utformade med hänsyn tagen till den personliga integriteten.

Av författningen framgår att den som bedriver verksamhet i skyddat boenden ska se till att lokalerna är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs. Lokalerna ska vidare vara anpassade så att de möjliggör en trygg och säker vistelse. Detta krav är nära kopplat till kravet på att insatsen skyddat boende ska vara av god kvalitet.[42]

Skyddade boenden kan ha olika utformning, vissa består till exempel av kollektiva boenden medan andra består av friliggande lägenheter. Boendena kan även vara olika stora och ta emot olika målgrupper. Det har därför ställts ett krav i författningen på att den som bedriver verksamhet i form av skyddat boenden ska se boendets lokaler är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs. Vidare ska lokalerna vara anpassade så att de möjliggör en trygg och säker vistelse för de personer som är inskrivna i boendet. Lokalerna ska också vara utformade med hänsyn tagen till den personliga integriteten.

[42] Jfr 3 kap. 3 § SoL.

När det gäller krav på bostäders utformning, till exempel när det gäller hur friliggande lägenheter ska vara utformade samt krav på att en byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelseförmåga m.m. finns sådana regler i andra författningar.[43]

Allmänna råd till 8 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3

I ett skyddat boende bör de egna utrymmena och de som används gemensamt av de inskrivna vara hemlika. En vuxen person som är inskriven i boendet bör ha ett eget rum men kan dela rum med sitt eller sina barn, om det bedöms lämpligt. Det bör även finnas tillgång till rum eller del av rum för tillagning och intag av måltider samt rum för personlig hygien.

I ett skyddat boende bör det finnas tillgång till personalutrymmen för dokumentation och administration. Det bör även finnas möjlighet att ha enskilda samtal mellan personal och inskrivna i boendet.

I ett sådant skyddat boende som består av rum för boende och utrymmen som delas med andra inskrivna, kollektivt boende, bör det även finnas tillgång till rum för samvaro. I ett kollektivt boende bör antalet rum för personlig hygien såsom toaletter, duschrum och badrum vara anpassade till hur många personer som kan komma att vara inskrivna vid boendet.

Till 8 kap. 1 § HSLF-FS 2025:3 finns allmänna råd om att bland annat de egna utrymmena och de som används gemensamt av de inskrivna bör vara hemlika. Betydelsen av en hemlik miljö har lyfts av flera av aktörer Socialstyrelsen varit i kontakt med under framtagandet av författningen.

Vidare framgår att vuxna som vistas i ett skyddat boende bör ha ett eget rum medan barn kan dela rum med sin vårdnadshavare om det bedöms lämpligt. I ett skyddat boende bör det även finnas tillgång till personalutrymmen för dokumentation och administration och möjlighet att ha enskilda samtal mellan personal och inskrivna i boendet.

Ytterligare rekommendationer ges även när det gäller kollektiva boendens lokaler.

[43] Se bland annat reglerna i plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338). I Boverkets byggregler, BBR, finns tillämpningsföreskrifter till lagen och förordningen. Läs mer i bl,a. Bostadsutformning – lämplig för sitt ändamål - Boverket.

Skyddade boenden som tar emot barn

8 kap. 2 § HSLF-FS 2025:3
Bestämmelser om att ett skyddat boende som tar emot barn ska vara lämpligt för barn finns i 3 kap. 3 a § socialtjänstförordningen (2001:937).

Alla barn har bland annat rätt till utbildning, lek, vila och fritid.[44] I författningen finns en hänvisning till socialtjänstförordningen där det framgår att skyddade boenden som tar emot barn ska vara lämpligt för barn, oavsett ålder och kön.[45] Bestämmelsen innebär bland annat att lokalerna behöver vara utformade så att de är anpassade för barn i olika åldrar inte bara för till exempel mindre barn utan även för tonåringar.

Allmänna råd till 3 kap. 3 a § socialtjänstförordningen
Att ett skyddat boende ska vara lämpligt för barn kan bl.a. innebära att boendet har utrymmen för lek och sysselsättning som är anpassade efter olika åldrar samt utrymmen som är lämpliga för skolarbete.

I de allmänna råden till bestämmelsen i socialtjänstförordningen framgår att ”lämpligt för barn” bland annat kan innebära att boendet utrymmen för lek och sysselsättning anpassade efter olika åldrar samt utrymmen som är lämpliga för skolarbete. Vikten av att det finns en plats i boendet som är lämpligt för skolarbete är något som lyfts av flera aktörer under författningsarbetet. Ordet utrymmen används eftersom skyddade boenden har olika utformning, vissa är kollektiva boenden andra består av friliggande lägenheter.

I de allmänna råden ges exempel på vad lämpligt för barn kan innebära och det ska inte läsas som en uttömmande uppräkning. Barn har olika behov och förutsättningar och det behöver finnas en flexibilitet och lyhördhet i boendet kring vad barnen kan behöva för att få sin rätt till bland annat lek tillgodosedd under tiden på boendet.

[44] Se artikel 28 och 31 i barnkonventionen.
[45] 3 kap. 3 a § SoF.

Skyddsanordningar

8 kap. 3 § HSLF-FS 2025:3
Bestämmelser om att ett skyddat boende ska ha tillräckliga skyddsanordningar för att kunna erbjuda skydd mot hot, våld och andra övergrepp finns i 3 kap. 3 a § socialtjänstförordningen (2001:937).

I kapitlet finns en hänvisning till bestämmelsen i socialtjänstförordningen om att ett skyddat boende ska ha tillräckliga skyddsanordningar för att kunna erbjuda skydd mot hot, våld och andra övergrepp.[46]

Allmänna råd till 8 kap. 3 § HSLF-FS 2025:3
Vid bedömningen av vad som är tillräckliga skyddsanordningar bör bl.a. beaktas

- verksamhetens inriktning,
- boendets utformning,
- om boendet ligger på markplan, och
- hur omgivningen ser ut där boendet är beläget.

Skyddsanordningar kan t.ex. vara säkerhetsdörr, titthål, portkod, porttelefon och larm.

Till bestämmelsen om skyddsanordningar finns ett allmänt råd med rekommendationer om vad som bör beaktas vid bedömningen av val av skyddsanordningar, som verksamhetens inriktning, boendets utformning, om boendet ligger på markplan och hur omgivningen ser ut där boendet är beläget. Med hur omgivningen ser ut där boendet är beläget kan till exempel handla om var boendet ligger och vilka andra verksamheter som finns i närheten av boendet. Att markplan särskilt lyfts beror på att flera skyddade boenden lyfter detta som något som man särskilt behöver ta hänsyn till i bedömningen av vilka skyddsanordningar som kan behövas. Om boendet ligger på markplan skulle det kunna tala för att fler skyddsanordningar behövs än om boendet ligger högre upp i en byggnad.

I det allmänna rådet anges att aktuella skyddsanordningar till exempel kan vara säkerhetsdörr, titthål, portkod, porttelefon och larm. I Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden i Sverige framkommer att i stort sett samtliga skyddade boenden har angett att de har någon fysisk

[46] Se 3 kap. 3 a § SoF.

skyddsanordning. Den vanligaste skyddsanordningen är överfallslarm och säkerhetsdörr.[47]

Få av de aktörer som Socialstyrelsen varit i kontakt med under framtagandet av författningen har lyft att de ser behov av högt ställda krav på fysiska skyddsanordningar. Istället är det den ”inre säkerheten” som systematiskt säkerhetsarbete och säkerhetsplaneringar som återkommande lyfts som den främsta skyddsaspekten tillsammans med det stödinsatser som ges vid boendet.[48] Höga krav på fysiska skyddsanordningar kan leda till att den som vistas i boendet blir isolerad. Kvinnor som själva har vistats vid skyddade boenden har bland annat lyft att vistas på en skyddat boende kan ge en känsla av att vara kontrollerad, instängd och begränsad.[49] Skyddade boenden som tar emot personer som vill lämna organiserad brottslighet, har även lyft att fysiska skyddsanordning som märker ut sig, som till exempel galler på fönster eller övervakningskameror på en friliggande lägenhet till och med kan ha motsatt effekt och dra till sig uppmärksamhet på ett oönskat sätt.

[47] Se Kartläggning av skyddade boenden i Sverige, Socialstyrelsen (2020).
[48] Se Socialstyrelsens konsekvensutredning – förslag till föreskrifter och allmänna råd om skyddat boende, dnr 4.1- 71898/2024).
[49] Socialvetenskaplig tidskrift, vol 31, nr 2 (2024), ”Jag fick verkligen skrika på hjälp” Anderson et.al.

Denna information (artikelnr 2025-3-9463) kan laddas ner från
socialstyrelsen.se/publikationer.